A FÜGGETLEN KISGAZDAPÁRT GAZDASÁGPOLITIKÁJÁNAK LÉNYEGÉRŐL

Budapest, 1998. január hó

Tartalomjegyzék

1. Kiindulópontok 3
2. Hatékony antiinflációs politika 5
2.1. Okok és következmények 5
2.2. Az infláció elleni fellépés irányai 7
3. A feketegazdaság visszaszorítása 7
4. Valódi államháztartási reform 8
4.1. A közigazgatás új szerepköre 8
4.2. Adó- és járulékreform 10
4.3. Az elosztási rendszerek reformja 12
4.3.1. Családtámogatások 13
4.3.2. Társadalombiztosítás 13
4.3.3. Oktatás 16
5. A belső piac 17
5.1. A restrikció gazdasági mérlege 17
5.2. A belső kereslet „helyettesíthetősége” 17
5.3. A fogyasztási szerkezet kiigazítása 18
6. Külső finanszírozás 19
7. Az infrastrukturális feltételek javítása 20
7.1. Közlekedési infrastruktúra 20
7.1.1. Autópályák 20
7.1.2. Vasút 21
7.2. Környezetvédelem 22
8. A lakásépítés és a lakásfenntartás fellendítése 22
9. Jóléti társadalom 23
9.1. A kiindulópont 23
9.2. Milliók helyzetének javítása 23
10. Aktív foglalkoztatáspolitika 24
11. Vidékfejlesztés 26
12. Húzóágazatok 27
12.1. Az arányok, arányosság helyreállítása 27
12.2. A feketegazdaság visszaszorítása 27
12.3. A komparatív előnyök kihasználása 28
12.4. Modernizáció 28
13. Csatlakozás az Európai Unióhoz 28

1. Kiindulópontok

A Független Kisgazdapárt szerint nincs fontosabb feladat, mint a gazdaság rendbetétele, két évtizedes, visszaesésektől súlyosbított pangás után a gazdaság fejlődési pályára juttatása, érzékelhető és tartós gazdasági növekedés elindítása. Halaszthatatlan az infláció leszorítása, a munkanélküliség csökkentése, a feketegazdaság visszaszorítása, a méltatlan életkörülmények javítása. Ezért dolgoztuk ki és hoztuk 1995. novemberében nyilvánosságra az Alternatív Gazdasági Programot, amelyben bebizonyítottuk, hogy a jelenlegi és a korábbi kormányok tevékenységének van valós alternatívája: megfelelő gazdaságpolitikával, a folyamatok összehangolásával a viszonylag szűkös lehetőségekből is sokkal vonzóbb jövőkép vázolható fel. Tehát - színvonalas kormányzásra építve - további áldozathozatalok helyett széles rétegek, milliók helyzetében következhet be számottevő és folyamatos javulás.

Sajnos a jelenlegi kormány főleg csak a propagandájában, a szóhasználatában vette figyelembe az alternatív gazdaságpolitikát. Ma már nem állítja, hogy a gazdaságpolitikának csak egy-két célja lehet. Ma szerinte megvalósítható az, amit korábban elképzelhetetlennek tartott, tehát a növekedés az egyensúly megőrzése, sőt javulása mellett. Egyidejűleg az infláció elleni fellépés, a munkanélküliség elleni harc, a feketegazdasággal szembeni hatékony fellépés fontosságát ismételgeti. Sőt időnként formális vitát folytat a forintleértékelés folytatásáról. Már legalább egy éve ígéri, hogy nem hoz további megszorító intézkedéseket. A szavak és a tettek között azonban mindenki által tapasztalhatóan nagy az ellentmondás.

A kormány újabban arról beszél, hogy megkezdődött a fellendülés. Ami a növekedés tényét illeti, ennek megítélését legalábbis bizonytalanná teszik a statisztika zavarai, sokszor ellentmondó adatai és a gyakori utólagos korrekciók.

A Független Kisgazdapárt évek óta - eredmény nélkül - hívja fel a figyelmet arra, hogy a statisztikai és egyéb nyilvántartások megszervezése, gyors és hiteles adatszolgáltatás nélkül nem lehetséges hatékony kormányzás és ellenőrzés. A fellendülés ugyanakkor logikai oldalról sem igazolható: nehéz olyan intézkedést, a viszonyok olyan változását megjelölni, amivel kapcsolatba lehetne hozni. Ez nem is meglepő, hiszen a kormányzás negyedik évében is hiányzik a feladatokat összehangoló gazdasági stratégia, de még a törvény által kötelező hatásvizsgálatokra sem kerül sor.

Az összefüggő gazdaságpolitikát valutaárfolyam-politika, pontosabban leértékelési menetrend hivatott helyettesíteni. A nemzeti valuta folyamatos rontásának előnyei csekélyek, hátrányai hatalmasak. A külkereskedelmi mérleg szinte elviselhetetlen hiánya fennmaradt, a csúszó forintleértékelés viszont gerjesztette az inflációt, megmerevítette a termelési szerkezetet és csak az utóbbi néhány évben 2.300 milliárd forint árfolyamveszteséget (és államadósságot) okozott. Gondoljuk el, ha ez az eladósodás nem így, hanem gazdaságfejlesztés révén halmozódott volna fel, hol tartana ma a magyar gazdaság? Ebből a hatalmas összegből meg lehetett volna építeni ezer km autópályát, modernizálni lehetett volna a vasutat, részben meg lehetett volna újítani az egészségügy és az oktatás elavult eszközeit, el lehetett volna kerülni a kutatás leépülését és óriási pénzeszközöket lehetett volna a kis- és középvállalkozások kedvezményes hiteleire fordítani.

De a jelen körülmények között egy esetleges növekedés egyébként is mindenképpen korlátokba ütközne. A közlekedés, vagy a környezetvédelem mai állapotában - amit részben elfednek a visszafogott igények - egy fellendülést képtelen lenne tartósan „kiszolgálni”. De más értelemben is fenntarthatatlan a kormány gazdasági gyakorlata. Az infláció mértéke, a folytonos valutaleértékelések, vagy a feketegazdaság kiterjedtsége megnehezíti, de akár meg is akadályozhatja az egyik legfontosabb stratégiai cél - az Európai Unióhoz való csatlakozás - elérését.

A Független Kisgazdapárt szerint az érzékelhető és tartós gazdasági növekedésnek számos olyan feltétele van, amelyről bár a jelenlegi kormánynak kellett volna gondoskodnia, ezt elmulasztotta. Változatlanul megoldásra vár - egyebek között - az infláció leszorítása, a feketegazdaság elleni hatásos fellépés, az adó- és a járulékreform, a legfontosabb infrastrukturális feltételek biztosítása.

2. Hatékony antiinflációs politika

A magyar gazdaság fejlődésének kulcskérdése az irreális gazdasági környezet megváltoztatása, egyebek között a száguldó infláció leszorítása. Az árak gyors növekedése zavaros feltételeket teremt, szétzilálja a gazdaságot, megakadályozza hatékony megszerveződését, a gazdaság érdekeivel ellentétes jövedelemátcsoportosítással jár. Száguldó infláció mellett nem lehet valódi államháztartási reformot kidolgozni és végrehajtani, mivel a finanszírozási rendszereket rövidesen "szétveri" az árak és a költségek emelkedése.

2.1. Okok és következmények

A központi költségvetés bevételeit növeli a tervezettet meghaladó infláció, ami magyarázatot ad a kormányzat sajátos inflációs érdekeltségére. Az ilyen bevételi többlet azonban - ötletszerű felhasználása miatt - a társadalom számára pazarlást jelent, éppen úgy, mint a magasan tartott kamatkiadások. 1997-ben a központi költségvetés - a tervek szerint - 2.560 milliárd forintot költ el, amiből 835 milliárd a belső államadósság után fizetendő kamat. Ennek nagy részét más gazdaságpolitikával meg lehetne takarítani. Ha csak 5 százalékponttal lenne alacsonyabb az infláció, 200-225 milliárd forinttal több juthatna például fontos beruházásokra.

Míg a fejlett országokban az infláció leszorítását a legsürgetőbb feladatnak tekintették, Magyarországon az infláció tartós része a kormányok eszköztárának. Már 11 éve, 1988 óta kétszámjegyű az infláció. A kormányváltás évében (1994) 18,8%-os árindex 1995-ben 28,2%-ra emelkedett, 1996-ban pedig 23,6%-ra

csökkent. Ha teljesülne a kormány 1997. évi terve, a 18%-os infláció akkor is 8-9-szer lenne magasabb, mint amit az Európai Unióban még elfogadhatónak tartanak. 1998-ra 13,5%-os inflációt terveznek, ami általános vélemény szerint is legalább 15-16% lesz.

Az inflációt kormányzati intézkedések és mulasztások gerjesztik. A sarcszerű elvonások nem enyhülnek, sőt bővülnek (pl. egészségügyi hozzájárulás bevezetése). Az infláció valóságos motorja a forintleértékelés és különösen - immár több, mint két éve - a csúszó forintleértékelés. A természetes monopóliumok (posta, víz, csatorna, gáz, áram, telefon, mobiltelefon, koncessziós autópályák, távfűtés, stb.) a gazdaság igen jelentős részét adják. Árszabályozásuk körülhatárolatlansága miatt - amit az Állami Számvevőszék is többször kritizált - visszaélhetnek erőfölényükkel, nem kényszerülnek tartalékaik feltárására. Ezen a területen robbanásszerű és a kormányzati politika alapján megfékezhetetlen áremelkedésekre kerül sor. Az energiaáraknál például 1997-ben is folytatódott a száguldó infláció, ami most is nagyjából kétszer akkora lesz, mint az átlagos árszintemelkedés. A januári áremelések alapján világos, hogy 1998-ban is ugyanezt a gyakorlatot folytatná a kormány. A további és jelentős energiaáremeléseket megengedhetetlennek tartjuk, mert emiatt a lakosság és a termelők további csoportjai lehetetlenülnek el.

A kormány a súlyos helyzet ellenére azonban csak szavakban, illetve nem megfelelő irányokban lép fel az infláció ellen. A kamatokat olyan módon csökkenti, hogy azzal a megtakarításokat veszélyezteti. A magas áremelkedésekért a béreket teszi felelőssé, holott a száguldó infláció az elmúlt években nem a bérek alakulása miatt, hanem éppen annak ellenére következett be (1995-ben 12%-kal, 1996-ban 5%-kal csökkentek a reálkeresetek.)

2.2. Az infláció elleni fellépés irányai

A Független Kisgazdapárt szerint az infláció gyors csökkentését - éppen a gazdaság jobb működőképessége érdekében - már régen meg kellett volna valósítani. Ennek érdekében meg kell változtatni a kormányzati gyakorlatot:

- kiterjedt adó- és járulékreform keretében csökkenteni kell a közterheket;

- előkészítés után, de rövid időn belül fel kell hagyni az állandó forintleértékelésekkel és helyette a versenyképesség érdemi javítását elősegítő módszereket kell bevezetni;

- meg kell fékezni a természetes monopóliumok áremeléseit. Az árképzésben megfelelő (feszes) szabályozásra kell áttérni. Ez magában foglalja - a mai politikai alku helyett - az alapárak szakmai meghatározását, a felesleges költségek kiiktatását, az árak korrekciójának szigorú előírását, a gazdálkodási tartalékok felszínre hozatalát, az előzetes kalkulációk utólagos kontrollját. El kell engedni a háztartási tüzelőanyagok 12%-os forgalmi adóját, ami nemcsak az áremelési nyomást mérsékli, hanem legalább e területen megszünteti a kormány érdekeltségét az áremelésekben és a laza ellenőrzésekben;

- a versenyszférában folytatni kell a piaci viszonyok kiépítését.

3. A feketegazdaság visszaszorítása

A Független Kisgazdapárt kulcskérdésnek tartja a feketegazdaság elleni eredményes fellépést. Ezt az okok felszámolásával, tehát mindenekelőtt gazdasági intézkedésekkel kívánja elérni.

A feketegazdaság nagy súlya a gazdálkodás irreális feltételeiből következik, amelyek gyakran nemcsak ösztönzik a tevékenység „elrejtését”, hanem egyenesen kényszerítenek erre. A feketegazdaság akadályozza a gazdaság fejlődését, hatékony megszerveződését. Deformálja a gazdaság szerkezetét, rontja pénzügyi

egyensúlyát, csökkenti a költségvetési bevételeket, szemben áll a foglalkoztatás, a termelés, a devizagazdálkodás, a minőségvédelem, a fogyasztóvédelem érdekeivel.

A feketegazdaság visszaszorításában eddig alig történt előrelépés. Sőt az anyagi és az adminisztratív terhek növelése több területen tovább gerjesztette a feketegazdaságot. Az okok rendezése helyett a kényszer - ötletszerű - erősítésére került sor, ami lényeges eredményt eleve nem hozhatott.

4. Valódi államháztartási reform

A gazdasági növekedés további alapfeltétele: olcsóbb és hatékonyabb, a mai követelményeknek megfelelő állam kialakítása. Olyan változtatásokra gondolunk, amelyek nem valamiféle államkapitalizmus bevezetését, hanem a fejlett országok gyakorlatához való sokoldalú igazodást foglalnak magukban.

4.1. A közigazgatás új szerepköre

Az államháztartási reform szempontjából az egyik legsürgetőbb feladat, melynek végrehajtásával a jelenlegi kormány szintén adós maradt: a közigazgatás átszervezése, pontosabban megszervezése. A gazdaságirányítás hatalmas potenciált jelent: évente több száz milliárd forinttal gazdálkodik, több tízezer alkalmazottat foglalkoztat. Ésszerű lenne tehát ezt a potenciált a gazdaság fellendítése érdekében felhasználni. Elutasítjuk viszont a mai és a megelőző kormányok öncélú és ismétlődő átszervezéseit és létszámleépítéseit, mert ez a szakmai munka elbizonytalanításához és az ésszerűséggel ellentétben a működőképesség romlásához vezet. Az ötletszerű és gyakran kifejezetten politikai célokat szolgáló átszervezések komoly összegeket emésztenek fel. Sőt, miközben takarékosságra hivatkoznak, párhuzamos intézmények sorát hozták létre.

A koncepciótlan módosítgatások helyett a terület igazi megszervezésére van szükség, ami a gazdaság követelményeiből indul ki és az intézmények funk-

cióinak - ma még ugyancsak hiányzó - meghatározására épül. Ennek végrehajtása után viszont - éppen a jobb működőképesség érdekében - a szervezet stabilitására kell törekedni.

A létszámában kisebb apparátus munkájában - a gazdasági fejlődés előmozdítása érdekében - az alábbi tevékenységek és funkciók megerősítésére kell törekedni:

- a statisztikai és egyéb nyilvántartások rendbetétele. A valóban sikeres kormányzati munkához és államháztartási reformhoz nélkülözhetetlenek a gazdasági helyzetet és összefüggéseket részletesen bemutató, összefüggő rendszert alkotó, a változásokat követő információk. E téren azonban nem megnyugtató a helyzet. Nemcsak az állami statisztikában, hanem másutt sem. Így például a köztartozásokat beszedő intézmények (TB, APEH, VPOP) nyilvántartásainál, amelyeket az Állami Számvevőszék sem tart hitelesnek. Normalizálni kell a kaotikus föld- és ingatlan nyilvántartást. És még sorolhatnánk a példákat;

- előrejelzések, piackutatások, elemzések a helyzet értékeléséhez;

- hatásvizsgálatokon alapuló, időtálló törvényelőkészítés. Átfogó dereguláció végrehajtása;

- programkészítés. A lényegesebb ágazatokra és funkcionális területekre (pl. beruházás, foglalkoztatottság, gazdasági szabályozók, stb.) programot kell kidolgozni. Az egymással is összehangolt koncepciók elősegítik a kereslet és a kínálat, a befektetői szándék és a finanszírozási források terelését, mozgósítását;

- gazdaságmenedzselés külföldön: hatásos érdekvédelem;

- minőség- és fogyasztóvédelem. Eredményesebb fellépés a tisztességtelen piaci magatartás és a versenykorlátozás ellen: aktívabb versenyhivatal és fogyasztóvédelmi felügyelőségek;

- kiterjedt és ingyenes tanácsadás vállalkozók részére (adózás, építés, export, import, marketing, piackutatás, stb. témáiban). Ennek hasznosságát, hozzájárulását elsősorban a kis-, de a középvállalkozások megerősödéséhez nemzetközi példák is igazolják.

A hatékony kormányzás és a gazdasági fejlődés megalapozása érdekében két csúcsminisztérium létrehozását tervezzük. A gazdasági minisztérium a gazdasági stratégia központja lenne, míg a pénzügyminisztériumot kincstári funkcióval, a költségvetés végrehajtásának ellenőrzésével bíznánk meg. Ezzel a stratégiai érdekeknek rendeljük alá a rövidtávú szempontokat. A másik csúcsminisztérium a vidékfejlesztés szerve lenne, amely a mezőgazdaság, az élelmiszeripar, a vízgazdálkodás és a területfejlesztés kérdéseit hangolná össze. A területfejlesztési minisztériumot megszüntetnénk, feladatkörét a csúcsminisztérium egyik főosztálya látná el.

A Független Kisgazdapárt a vállalkozók önszerveződésének a híve. Ezért ellene vagyunk a kötelező kamarai tagságnak. Véleményünk szerint a kamaráknak a munkájukkal, hatásos érdekvédelmükkel kellene meggyőzniük a vállalkozókat a tagság előnyeiről. A gazdasági fejlődés jelen körülményei között egyébként jobbnak tartjuk, ha legalábbis rövid távon kormányzati intézmények gondoskodnak a vállalkozók részére a szükséges tanácsadásról. Az infrastruktúra, az információk és a számonkérhetőség szempontjai ugyanis ezt teszik célszerűvé.

4.2. Adó- és járulékreform

A sarcszerű elvonások valósággal gúzsba kötik a gazdaságot, akadályozzák fejlődését, növelik a munkanélküliséget és gerjesztik a feketegazdaságot. Emiatt a túladóztatás a költségvetési bevételeket is korlátozza. Nemzetközi összehasonlításban egyes adók és különösen a munkáltatói társadalombiztosítási járulék rendkívül magasnak számít. Célszerű lenne tehát az Európai Unióval való

jogharmonizációt átfogalmazások, technikai változtatások helyett érdemi ügyekkel kezdeni: európaivá kellene tenni az elvonásokat.

A Független Kisgazdapárt a gazdasági megújulás és növekedés alapfeltételének tartja az elvonások számottevő csökkentését. Számításaink szerint az elvonási kulcsok akár 25%-os mérséklése sem járna a költségvetési bevételek visszaesésével, sőt azok tömegükben valamelyest emelkednének is. A terhek enyhítése ugyanis megteremti a kiterjedt feketegazdaság integrálásának gazdasági alapját. Az átalakítást természetesen hatékony ellenőrzéssel és szankcionálással is elő kell mozdítani. Ehhez pedig a nyilvántartás rendbetétele, a szabályok egyszerűsítése és időtállóvá tétele is hozzátartozik. Több intézkedés egyidejű bevezetéséről van tehát szó. Ami pedig a távlati következményeket illeti, a beinduló növekedés, a foglalkoztatottság bővülése, a keresetek emelkedése további költségvetési bevételnövekményben éreztetné a hatását.

Az elvonásoknál mindenekelőtt az alábbi könnyítéseket tervezzük:

- személyi jövedelemadó: a legalacsonyabb jövedelmeknél újból bevezetnénk a 0%-os adókulcsot. A jövedelemhatárok egyszeri emelését hajtanánk végre, majd gondoskodnánk az inflációnak megfelelő korrekcióról. Azért, hogy csökkenő reálkereset ne járhasson együtt növekvő adóval. Az adószabályok tömeges megsértését az adórendszer hibájának tartjuk, ezért a tömeges adóbecslés intézményét megszüntetjük. Bevezetjük a családi jövedelemadózást;

- általános forgalmi adó: a nemzetközileg igen magas 25%-os kulcsot első lépésként 5 százalékponttal csökkentjük. Egy meghatározott körben megszüntetjük a kormányzat inflációs nyerészkedését: a háztartási energiát, az autópályaépítést és az autópálya-üzemeltetést a tárgyi mentességek közé soroljuk. A lakásépítés forgalmi adóját újból visszaigényelhetővé tesszük. Az alanyi ÁFA-mentesség határát 3 millió forintra emeljük és az inflációnak megfelelően évről évre korrigáljuk;

- a társasági adónál: a kedvezmények körét bővítjük, mindenekelőtt a kisvállalkozók számára is elérhetővé tesszük;

- a fogyasztási és a jövedéki adóterheket a jövőben általában az inflációtól jóval elmaradó mértékben emelnénk;

- a környezetvédelmi termékdíjat, amelynek felhasználása az ötletszerű osztogatást szolgálja és amely lényegében csak az infláció gerjesztésére „alkalmas", megszüntetjük;

- a helyi adókat is felülvizsgáljuk: több adónemnél (pl. az iparűzési adónál) a terheket mérsékeljük;

- a társadalombiztosításban: a munkáltatói járulékot első lépésként legalább 10-15 százalékponttal csökkentjük. Egyúttal megszüntetjük a sarcjellegű ún. egészségügyi hozzájárulást, továbbá a szakorvosi és a kórházi térítési díjakat.

A szabályok egyszerűsítésével és stabillá tételével pedig enyhíthetők a ma elviselhetetlen adminisztratív terhek, kiküszöbölhető a gyakori jogbizonytalanság és csökkenthetőek az adminisztráció költségei. Ez nemcsak a vállalkozók, hanem az ellenőrzést és a nyilvántartást végző intézmények szempontjából is előnyös és szükségszerű változás.

4.3. Az elosztási rendszerek reformja

A Független Kisgazdapárt a gazdasági fejlődés szempontjából is meghatározó jelentőségűnek tartja az ún. nagy elosztó rendszerek (a társadalombiztosítás és az oktatás) körültekintő, a társadalom és a gazdaság szempontjából hatékony megszervezését.

Ebben az átalakításban nyilvánvalóan sem a konkrét adottságoktól, sem az előfeltételektől nem szabad eltekinteni. Az érintett területek állapota, múltbeli elhanyagolása, szolgáltatásaik hiányosságai miatt az átalakítás célja nem lehet

valamiféle megtakarítás, költségvetési elvonás. A reformnak tehát mindenképpen fejlesztéssel kell együtt járnia.

Az elosztó rendszerek megszervezése számos azonnali és későbbi feladatot foglal magában. Vannak olyan teendők, amelyeket a mostani és a korábbi kormányoknak már régen meg kellett volna oldaniuk (pl. a társadalombiztosítás gazdálkodásának átvilágítása, reális tb költségvetések készítése, stb.), de erre nem került sor. És vannak olyan teendők, amelyek nemcsak logikailag következnének később, hanem azért is, mert ma sincsenek meg a feltételeik. A finanszírozás jelentős változtatásának előfeltételei: a száguldó infláció leszorítása, a gazdasági pangás felszámolása, a reálkeresetek növekedése, a feketegazdaság visszaszorítása, a foglalkoztatottság javítása. Ennek hiányában egyre nehezebb fenntartani a kiadások és a bevételek között az egyensúlyt, még a technikailag legjobb finanszírozási rendszer is bukásra van ítélve: „megeszi” az infláció. Az esetleges megtakarítások pedig gyorsan eltűnnek. Az elosztási rendszerek „reformja” tehát nem helyettesítheti a gazdaság rendbetételét. Viszont komoly működési zavarokat és károkat okozhat. Különösen ha - ahogy a jelenlegi kormány teszi - hatásvizsgálatok nélküli, ötletszerű megszorítások formájában hajtják végre.

4.3.1. Családtámogatások

A Független Kisgazdapárt meggyőződése, hogy a családi pótlék alanyi jogosultságát vissza kell állítani. A pótlék egyébként is a gyermeké: részleges hozzájárulás nevelése költségeihez. El kellene dönteni, hogy a demográfiai folyamatok megfordítását, vagy kétséges és időleges megtakarításokat akarunk-e? Hasonlóképpen alanyi alapon akarjuk biztosítani a gyermekgondozás intézményét.

4.3.2. Társadalombiztosítás

A Független Kisgazdapárt évek óta követeli, hogy a társadalombiztosítás gazdálkodásának normalizálása érdekében történjenek meg a szükséges lépések. Nevezetesen: készüljön reális, a valós helyzetre épülő költségvetés, világítsák át

a társadalombiztosítás gazdálkodását, tegyék rendbe a nyilvántartását és a járulékbevételek növelése céljából csökkentsék a tb járulékot. A társadalombiztosítás hatalmas összegekkel gazdálkodik: 1998-ban csaknem 1.400 Md Ft-ot költ el, vagyis fele akkora pénzek felett rendelkezik, mint a központi költségvetés. Mégis hiányzik a költekezés kívánatos kontrollja.

A társadalombiztosításban évről évre hatalmas és szinte kezelhetetlen hiány alakul ki. A kormány viszont nem kíván szembenézni a helyzettel. Folyamatosan olyan költségvetést terjesztenek elő és hajszolnak keresztül, amiről mindenki tudja, hogy megalapozatlan. Mivel úgy gondolják, hogy politikailag nem vállalhatnak jelentős deficitet, az év elején nem vállalják. Emlékeztetőül: 1995-re kiegyensúlyozott költségvetést terveztek és lett 40,5 Md Ft hiány. 1996-ot jóváhagyott költségvetés nélkül kezdte a Tb. A márciusban elfogadott költségvetés fő szempontja azonban nem a hatékony működés, hanem az OECD-hez való csatlakozás követelménye lett. Az emiatt elfogadott 17,8 Md Ft hiány azonban 68,1 Md Ft lett. 1997-re előbb egyensúlyról beszéltek, majd a parlamenti vita közepétől már 13,5 Md Ft deficitről, de végül is legalább 50 Md Ft hiányra kell számítani. A gyakorlat folytatódik: 1998-ra előbb 16 Md Ft hiány szerepelt az előterjesztésben, majd ezt 21 Md Ft hiányra változtatták, de legalább 50-60 Md Ft valószínűsíthető.

A Független Kisgazdapárt szerint csak olyan tb költségvetésnek van értelme, amely a folyamatok reális számbavételére épül. Ennek alapján lehet csak hatékony gazdálkodást folytatni, ezzel lehet kiküszöbölni az előre várható működési zavarokat. Költségvetés helyett azonban légvárak építése folyik, ami a társadalom számára magától értetődően óriási veszteségekkel jár. A hatalmas deficitet utólag a következő évi központi költségvetésben számolják el: a hiányt tehát mindannyian megfizetjük. Ennyivel kisebb a lehetőség beruházásokra, lakásépítésre, útépítésre, az életkörülmények javítására.

Az egyensúlyt a régi ötletekkel - megszorításokkal - akarják javítani. „Természetesen” a szükséges hatásvizsgálatok elmulasztása mellett, tehát az 1987. évi XI. törvény (a jogalkotási törvény) megsértésével. Szűkítették az amúgyis hiányos szolgáltatásokat: az ingyenes fogorvosi ellátást, a szanatóriumi kezeléseket, a táppénz Tb terhére való finanszírozását. Szűkítették a gyógyszertámogatásokat, így tízezrek nem tudnak hozzájutni a nélkülözhetetlen gyógyszerhez. Felemelték a nyugdíjkorhatárt. Megszüntettek 1995-ben 5 ezer, majd 1996-ban újabb 10 ezer kórházi ágyat és ezzel orvosok és ápolónők tömegeit fosztották meg munkájuktól. Az álreform értelmetlenségét mutatja, hogy a 10 ezer kórházi ágy bezárásából ugyan 10 Md Ft-ot akartak megtakarítani, de egy fillért sem tudtak. 1997. januárjától újabb sarcot vetettek ki: az egészségügyi hozzájárulást. A munkáltatói tb járulék egyébként is a világon a legmagasabbak közé tartozik, ami valósággal gerjeszti a feketegazdaságot, tehát korlátozza a Tb bevételeit. A magas elvonás továbbá fékezi a gazdasági növekedést, így a járulékalapot alkotó bérek emelkedését is. Most a beutaló, vagy „nem oda szóló” beutaló nélküli szakorvosi és kórházi ellátás után kell ún. térítési díjat fizetni.

A mostani és az előző kormányok a kézenfekvő lépést, a Tb gazdálkodásának átvilágítását viszont nem végezték el. Pedig még a szórványos ellenőrzések is súlyos problémákra mutatnak; számtalan jele van a gazdálkodás zavarainak, pazarló gazdálkodásnak, sőt különböző súlyos visszaéléseknek. Az Állami Számvevőszék szerint nem hiteles a Tb adósállománya, félrevezetők a folyószámlák adatai, hiszen nem a valós helyzetet mutatják, az adatok feldolgozásában hatalmas hátralékok vannak, nem teljes a vagyonlista és ellenőrizhetetlen az összetétele. A Tb alapok cégeket hoztak létre és azokat rosszul működtetik. Áttekinthetetlen a csaknem 800 millió forinttal jutalmazott behajtási tevékenysége.

A Független Kisgazdapárt már évek óta felhívja a figyelmet arra, hogy bár elodázható, de megkerülhetetlen a Tb gazdálkodásának részletes átvilágítása. Szakértők tucatjainak kell átvizsgálnia a gazdálkodást, tételesen fel kell tárniuk a

döntési folyamatokat és ezek anyagi következményeit. Csak ettől függően szabad dönteni a finanszírozás lényeges kérdéseiről (pl. az esetleges vagyonjuttatásról, stb.) Annál is inkább, mert megítélésünk szerint a gazdálkodás hatékonyabbá tételével legalább 100-150 milliárd forintot lehetne megtakarítani és így az egészségügy fejlesztésére fordítani.

4.3.3. Oktatás

A Független Kisgazdapárt szerint az oktatásban sem járható út a leépítés. Ez ugyanis ellentétben áll mind a valós lehetőségekkel, mind a gazdaság és a társadalom érdekeivel. Az ágazat több évtizedes háttérbe szorítása után - az építmények, az eszközök állapota és a jövedelmek színvonala alapján - a reform célja nem lehet a megtakarítás. Az ún. piacosítás sem megoldás, hiszen ez tehetséges fiatalok tömegeit rekesztené ki az oktatásból és különösen a felsőoktatásból. Ezért - hazai diákok esetében - fontolóra vesszük a tandíj felülvizsgálatát. Természetesen továbbra is szükség van arra a devizabevételre, amely külföldi diákok képzéséből származik.

A Független Kisgazdapárt - egyebek között a munkanélküliség csökkentése céljából - az oktatás kibővítését tervezi: a középfokú oktatást fokozatosan kötelezővé kívánja tenni, a felsőfokú képzésben részvevők arányát jelentősen növelni akarja. Ez pedig magától értetődően bővíti a ráfordításokat. Az oktatást tehát a finanszírozás bővítése mellett és döntően költségvetési forrásokból kell biztosítani.

Az oktatás helyzete azonban csak pénzzel nem javítható. Elkerülhetetlen a hatékonyság emelése és a hatások javítása. Olyan oktatásra van szükség, amely a gazdasági növekedés valós tényezője. Ezt pedig csak a változó gazdasági és társadalmi igényekkel, a megújulás szükségleteivel összhangban levő korszerű oktatás töltheti be. Következésképpen jelentős szerkezeti, tartalmi és mechanizmusbeli változásokat kell a közeljövőben végrehajtani.

5. A belső piac

A gazdasági fejlődés érdekében egy további fordulatra is szükség van: a fogyasztás korlátozását fel kell, hogy váltsa a belső piac bővülése.

Ez a változás a társadalmi felelősségérzetből is következik, halaszthatatlan ugyanis a lakosság rossz és hosszú ideje romló életkörülményeinek a javítása. De ezt diktálja a gazdasági racionalitás is: hosszú tapasztalatok alapján nyilvánvaló, hogy a gazdaság megújulására, kiterjedt modernizációjára, valódi stabilizációjára, érzékelhető és tartós növekedésére csak a belső kereslet folyamatos növekedése mellett van lehetőség. De ahhoz, hogy a fejlődés valóban harmonikus legyen, ki kell igazítani a fogyasztás deformálódott szerkezetét. A gazdaságpolitikának ezt a korrekciót a maga eszközeivel elő kell segítenie.

5.1. A restrikció gazdasági mérlege

Az irányváltást egyrészt a következmények indokolják: a megszorításokért a társadalom súlyos árat fizetett. Az ár: a gazdaság visszaesése, majd pangása, vállalkozások, sőt egész ágazatok tönkremenetele, munkahelyek felszámolása, tömeges munkanélküliség, alacsony életszínvonal és nyomor. A cégek megszűnése miatt a szükségesnél kisebb a verseny, amiből hatékonysági veszteségek is származnak. De az eredmények szerények: továbbra is 3 milliárd dollár körüli a külkereskedelmi hiány és 5%-os az államháztartási deficit.

5.2. A belső kereslet „helyettesíthetősége”

Az adott körülmények között a belső piacot exporttal nem lehet helyettesíteni: sem mennyiségi, sem minőségi értelemben. A belső kereslet korlátozása miatt kieső keresletet a kivitel nem volt képes pótolni. Például a húsfogyasztás 1987 és 1996 között nagyobb mennyiséggel csökkent, mint amit a teljes húskivitel mennyisége képvisel. De a belső piac korlátozása mellett megvalósított exportoffenzíva más értelemben is fékezi a gazdasági fejlődést. Az esetleges növekedés

szigetszerűen megy végbe, nem „sugárzik szét” a gazdaságra. A technológiai megújulás is általában elszigetelt marad.

5.3. A fogyasztási szerkezet kiigazítása

Először is olyan változtatásokra kerül sor, amelyek miközben helyreállítják a gazdaság megfelelő arányait, csökkentik importigényességét. Ezzel is el kívánjuk kerülni, hogy a lakossági fogyasztás bővülése esetleg a külkereskedelmi mérleg romlásához vezessen. Mindenekelőtt a lakásépítés és a lakásfelújítások számottevő bővítésére gondolunk.

A lakossági fogyasztás folyamatos bővülése egyébként csak akkor mozdítja elő hatékonyan a gazdaság fejlődését, ha sikerül visszaszorítani a feketegazdaság súlyát. Ennek hiányában a fogyasztás nem a legális gazdaságot és nem a magyarországi termelést és foglalkoztatást húzná maga után, hanem a feketeimportot. Ennek mértéke ma is 1-1,5 milliárd dollárra becsülhető, vagyis a valóságban ennyivel nagyobb a külkereskedelem hiánya a kimutatott kb. 3 milliárd dollárnál. De a feketeimportnál elmarad a közterhek befizetése is, ami az érintett termékeknél akkora tisztességtelen árelőnyt jelent, hogy még a gyenge minőségű cikkek is könnyen eladhatók, miközben jó minőségűek eladhatatlanok.

Hatékony fogyasztóvédelem, márkavédelem és minőségvédelem hiányában a fogyasztásnövekedés ellentmondásba kerülhet a gazdasági fejlődéssel. Egyébként ez az import olyan korlátozásának eszköze, amely ellen senki nem emelhet panaszt. Élni kellene tehát vele. A kormány mégis elhanyagolja ezeket a feladatait: rossz minőségű, esetenként egészségre ártalmas, sokszor hamisított termékek tömege zúdul be az országba. Eközben nagy múltú és jó minőségű hazai termékek eladása kerül veszélybe. De fogyasztóvédelmi kérdés az is, ki védi meg a fogyasztót a természetes monopóliumokkal szemben, ha azok visszaélnek erőfölényükkel? A kormány és intézményei a folyamatos áremelésekkel, a rossz számlákkal szemben, a hiányos szolgáltatásokkal szemben nem adják meg az el-

várható védelmet. A természetes monopóliumok rosszul szabályozott árképzése miatt az energiaszektorban évek óta az átlagos infláció duplájával nőnek az árak. Az ilyen szolgáltatások tehát valósággal elszívják a forrásokat, a keresletet a „könnyebben nélkülözhető” termékek és szolgáltatások elől. Amiből következően ott nem bővülhetnek a munkahelyek, nem indulnak meg a szükséges beruházások.

6. Külső finanszírozás

A dinamikus gazdasági növekedés egyik természetszerű feltétele a külső finanszírozhatóság biztosítása. Éppen ennek érdekében van szükség a feladatok és a lehetőségek reális felmérésére, a célok újragondolására. A hangsúly megváltoztatása egyaránt javítja a külső egyensúlyt és a finanszírozás hatékonyságát.

A külkereskedelem hiánya ma is jelentős: 3 Md dollár körül van. Bár a deficit csökkenthető, de a számottevő hiány - középtávon mindenképpen - szükségképpen fennmarad. A racionalitás is ezt diktálja, hiszen a hiány leszorítása ma egyet jelent a hatalmas cserearány-veszteségek további növelésével. Termékeink és szolgáltatásaink ugyanis folyamatosan leértékelődnek a világpiacon: az elmúlt 25 évben a cserearányok 30 %-kal romlottak. Következésképpen azonos importhoz is egyre több árút kell kivinni. A kár óriási: az 1996-ban bekövetkezett további 2%-os cserearány-romlásból 40 Md Ft veszteség származott! Cserearányromlás nélkül az elmúlt évtizedekben a külkereskedelem folyamatosan egyensúlyban lett volna, vagy többlettel zárt volna. A külkereskedelemben tehát mindent megelőző feladat áruink leértékelődésének megállítása, a kedvezőtlen tendencia megfordítása: a struktúra megváltoztatásával, a marketing javításával.

A külkereskedelmi hiány finanszírozásában viszont nagyobb szerephez kell jutnia az idegenforgalomnak. A feladat kettős: a tényleges bevételek bevonása a gazdaság külső finanszírozásába, illetve a bevételek növelése. Mindkettő szabályozó-változtatásokkal segíthető elő.

Az idegenforgalom bevétele - hivatalosan - 2-2,5 Md dollár. De szakértői becslések szerint a tényleges bevétel ennek legalább a duplája: 4-5 Md dollár. A különbözetet nem váltják át a bankokban, nem javítja a fizetési mérleget. A 2-2,5 Md dollár majdnem akkora, mint a külkereskedelem teljes hiánya! És akkor még nem beszéltünk azokról a többletbevételekről, amelyek az idegenforgalom jövőbeli fejlődése következtében folynának be.

7. Az infrastrukturális feltételek javítása

A gazdasági növekedés csak akkor lehet sikeres, akkor lesz fenntartható, ha a kormány elősegíti az ehhez nélkülözhetetlen infrastruktúra bővítését és színvonalának emelését. Mindekelőtt a közúti infrastruktúra, ezen belül az úthálózat, illetve a környezetvédelem egyes ágazatainak megerősítésére gondolunk. Enélkül egy esetleg kibontakozó fellendülés mindenképpen korlátokba ütközne, az úthálózat és a környezet a jóval nagyobb terhelést és forgalmat képtelen lenne „elviselni”. Az említett beruházások természetesen nemcsak feltételei a gazdaság bővülésének, hanem ösztönzői is: növelik annak ütemét, kapcsolódó területeket húznak maguk után, munkahelyeket hoznak létre.

7.1. Közlekedési infrastruktúra

A elmaradottságot nagyrészt elrejti a gazdaság visszaesése, majd pangása.

7.1.1. Autópályák

A Független Kisgazdapárt szerint a gazdasági növekedés és a területfejlesztés kulcskérdése az autópálya-építés meggyorsítása és a használat ingyenességének biztosítása. A meglevő szakaszok (365 km) meghosszabbítása az országhatárig 600 km megépítését jelentené, de legalább 1000 km autópálya megépítésére van szükség. Ennek felépítése azonban még évi 40-50 km felépítése esetén is - ami Magyarországon példátlanul gyorsnak számítana - 20-25 évet venne igénybe.

Az autópálya-hálózat kibővítése nélkül nem lehet eredményes területfejlesztést, vidékfejlesztést folytatni, nem lehet a válságrégiók helyzetét rendezni, munkanélküliségi rátájukat csökkenteni. Egyes térségek kiszorulnak a magyar és a nemzetközi gazdaság fejlődéséből, e területeket elkerülik a hazai és a külföldi befektetések, új ipar nem települ ide, a mezőgazdasági termékek nehezen jutnak el a piacra, alig lehet a - sokszor egyedülálló - mezőgazdasági és idegenforgalmi adottságokat kihasználni. Gondoljunk akár az ország északkeleti, akár délkeleti, akár délnyugati, stb. térségeire.

A Független Kisgazdapárt az autópályákat állami feladatként, állami forrásokból kívánja megépíteni. A központi költségvetésben külön alapot hozunk létre az autópályák építésére és karbantartására. Mivel kiemelt fejlesztési célról van szó: elengedjük a beruházás utáni forgalmi adót, amivel ténylegesen 25%-kal megnöveljük a fejlesztés lehetőségét. Szigorú költséggazdálkodást építünk ki a tervezési és az építési költségek leszorítása - normalizálása - érdekében.

A használatban ingyenességet biztosítunk; a mai jövedelemviszonyok mellett ugyanis csak így bontakoznak ki az autópályák sokoldalú közlekedésbiztonsági, környezetvédelmi és gazdasági előnyei. Az érvényes koncessziós szerződéseket újratárgyaljuk és közös megegyezéssel módosítjuk.

Hangsúlyozni kívánjuk, hogy az autópálya-építés kiemelt iránya mellett nem hanyagoljuk el az egyéb közutak fejlesztését, hidak létesítését, mezőgazdasági utak építését.

7.1.2. Vasút

Megkezdjük a hálózat teljes rekonstrukcióját és a járműpark modernizálását. Felülvizsgáljuk a megszüntetett szakaszok kérdését és döntést hozunk esetleges újraindításokról.

7.2. Környezetvédelem

Meg kell kezdeni azokat a környezetvédelmi beruházásokat, amelyek hiánya akár meg is állíthatja a kibontakozó gazdasági növekedést. Jelentős csatornázási, szennyvíztisztítási, levegőtisztasági beruházások elindítására kerül sor. Adócsökkentésekkel ösztönözni fogjuk az elavult közúti járművek, beleértve a személygépkocsik cseréjét. Korszerű és eredményes forgalomszervezést építünk ki.

8. A lakásépítés és a lakásfenntartás fellendítése

A Független Kisgazdapárt a lakásszektorban fordulatot tart szükségesnek. Százezrek lakásgondjain, a fiatalok lakáshoz jutási esélyein csak így lehet javítani. De ezt követelik meg a gazdaság érdekei is, hiszen a lakás a növekedés és a foglalkoztatottság meghatározó tényezője.

Az elmúlt időszakban azonban a lakásépítést és -fenntartást valósággal elsorvasztották: két évben a teljesítmény még az 50-es évek mélypontját is alulmúlta. Ezzel nemcsak társadalmi problémákat éleztek ki, hanem a növekedést is korlátozták. Mindössze évi 20-28 ezer lakás épült, pedig a 4 milliós lakásállomány évente elavuló részének pótlásához 40 ezer lakást kellene építeni. És ezen felül további feladatot jelent a kb. 700 ezer komfort nélküli, félkomfortos és szükséglakás, tehát lakhatásra alkalmatlan „lakás” kiváltása. A lakásállomány folyamatos romlását idézi elő, hogy évente csak néhány ezer lakás felújítására kerül sor, amikor legalább 170-250 ezerre lenne szükség.

A Független Kisgazdapárt a lakásépítés megduplázását, a lakásfelújítások megsokszorozását tervezi. Ennek érdekében megváltoztatjuk a pénzügyi feltételeket. Eltöröljük a sarcszerű elvonásokat: újból visszaigényelhetővé tesszük a 25%-os ÁFÁ-t. Növeljük a költségvetésből adott támogatásokat, további kedvezményeket adunk az SZJA-ból.

A gazdasági fejlődés feltételeinek biztosításával számtalan irányban kívánunk és tudunk lényes előrehaladást elérni:

9. Jóléti társadalom

A Független Kisgazdapárt programja jóléti társadalom felépítését alapozza meg. Az elmúlt évek értelmetlen és súlyos megszorításai után új korszak következhet. A lakosság életviszonyainak javítása nemcsak lehetséges, hanem szükséges is, hiszen a belső piac és a fogyasztás folyamatos bővülése egyben gazdaságpolitikánk egyik előfeltétele, a gazdasági növekedés lényeges tényezője.

9.1. A kiindulópont

A lakosság életszínvonala az elmúlt években - a korábbi alacsony szinthez képest is - gyorsan romlott. A lakossági fogyasztás volumene 1996-ban 20%-kal volt alacsonyabb, mint 1989-ben. A reálkeresetek ugyanebben az időszakban 26%-kal, a reálnyugdíjak pedig 31%-kal csökkentek. Vagyis az infláció ennyivel volt nagyobb a jövedelmek emelkedésénél. Különösen tragikus a mostani kormány időszaka: 1995-1996-ban a reálkeresetek 17%-kal, a reálnyugdíjak 21%-kal estek vissza. A lakossági fogyasztás pedig 8%-kal lett alacsonyabb. A reálkeresetek az 1997. évi szerény növekedéssel is csak a 30 évvel ezelőtti, tehát a 60-as évek közepének megfelelő szintre „kapaszkodtak vissza”!

A Központi Statisztikai Hivatal adatai szerint a lakosság 25-30%-a él a létminimum alatt, tehát a legalapvetőbb termékekkel és szolgáltatásokkal sincs ellátva. Más felmérések szerint ez az arány még magasabb: legalább 40%. Összehasonlításul: Németországban a lakosság 10-15%-a él az ottani létminimum alatt.

9.2. Milliók helyzetének javítása

A Független Kisgazdapárt nem szűk csoportok, hanem milliók életviszonyainak javítását tűzte ki célul. Érzékelhető gazdasági növekedéssel, az infláció

leszorításával, az energia-árrobbanás megfékezésével. Az elvonások lényeges csökkenését eredményező és a bürokráciát szűkítő adó- és járulékreformmal. Az infrastruktúra fejlesztésével, a lakásépítés megduplázásával, az ingyenes és bővülő autópályákkal, a válságrégiók helyzetének rendezésével, a munkanélküliség leszorításával és munkahelyteremtéssel. A fogyasztás bővülésével, emelkedő vásárlóerejű keresetekkel és értéküket megőrző, vagy növelő nyugdíjakkal. A nyugdíjkorhatár visszaállításával, javuló egészségügyi szolgáltatásokkal, bővülő oktatással.

Állami programban adunk megoldást a lakótelepeken élő 1,5-2 millió ember - ma kilátástalan - gondjaira. Többszörösen hátrányos helyzetben vannak: viszonylag alacsony jövedelmük terhére még a szokottnál is nagyobb energiaköltségeket kénytelenek elviselni. Javulást önerőből nem érhetnek el, mert a megoldás számtalan kérdés összehangolását igényli. A lakótelepi programunkban előirányzott intézkedésekkel megakadályozzuk az itt élők anyagi helyzetének további romlását, egyebek között biztosítani tudjuk, hogy a távfűtés szolgáltatásai megfizethetők legyenek.

10. Aktív foglalkoztatáspolitika

A Független Kisgazdapárt a leglényegesebb problémák megoldásában kíván komoly és valóságos haladást elérni. A munkanélküliség ezek közé tartozik, hiszen a társadalom jelentős részének sorsát keseríti meg, teszi reménytelenné. A mai kormányzati közömbösség és az eredményeket helyettesítő sikerpropaganda helyébe olyan összefüggő intézkedéseket állítunk, amelyek érezhető javuláshoz vezetnek a foglalkoztatottságban.

A regisztrált munkanélküliek száma jelenleg is 470-480 ezer fő. A 10,5%-os munkanélküliségi ráta nemzetközileg magasnak számít. Ennek ellenére a kormány az elkövetkező évekre sem tervezi a helyzet érzékelhető javítását, hiszen

költségvetési prognózisában még a 2000. évre is 10 %-ra teszi a munkanélküliségi rátát.

A munkanélküliség valós súlyát az előbbi adatok ráadásul alábecsülik. 1990-1996 között 1 millió 529 ezer munkahely szűnt meg Magyarországon. A regisztrált munkanélküliek száma azért nem nagyobb, mert csaknem 900 ezren próbálták meg eltartottként elkerülni a munkanélküli állapotot, ennyivel nőtt a korengedményes nyugdíjasok, a rokkantnyugdíjasok és a - nem tanuló - eltartottak száma. De ha „csak” a regisztrált csaknem 500 ezer főből indulunk ki, családjukon keresztül a munkanélküliség másfélmillió felnőtt és gyerek életét nyomorítja meg.

Az előző és a jelenlegi kormány működésében azonban aktív foglalkoztatáspolitika helyett a sodródás tapasztalható, sőt az átgondolatlan lépések egyenesen ösztönözték a munkanélküliséget (a csőd- és felszámolási hullám, majd a köztisztviselők és közalkalmazottak elbocsátásai, vagy a nyugdíjkorhatár felemelése).

Pedig - a munkaerőpiac befolyásolásán keresztül - van lehetőség a munkanélküliség radikális csökkentésére:

- a munkaerő-keresletet növeli a gazdaság fellendülése és különösen, ha ez munkaigényes szerkezetben történik. Ezért is lényeges az idegenforgalom bővülése, vagy a lakásépítés növelése. 20 ezerrel több lakás építése a lakásszektorban és a kapcsolódó területeken 72 ezer új munkahelyet hoz létre. A tb járulék tervezett 10-15 százalékpontos csökkentése ugyancsak számottevően javítja a foglalkoztatottságot;

- a piaci viszonyokat erősítjük a munkaügyi központok átalakításával (pénztárból állásközvetítővé), illetve az állami szférában a kötelező pályáztatással;

- a munkaerő-kínálatot sokoldalú intézkedésekkel mérsékeljük. Csökkentjük a munkaidőt, előmozdítjuk a részmunkaidős foglalkoztatás elterjedését, visszaállítjuk a nyugdíjkorhatárt, továbbá a gyermekgondozás korábbi intézményeit. Meghosszabbítjuk a képzést: kötelezővé tesszük a középfokú oktatást, növeljük a továbbtanulók arányát. Családi jövedelemadóval tesszük a nők számára választhatóvá a főállású családanyai hivatást.

11. Vidékfejlesztés

A Független Kisgazdapárt - a vidéken élők helyzete és meghatározó aránya alapján - úgy véli, időszerű, hogy a fejlődésben a vidék korszaka következzen. Ezzel hangsúlyozzuk, hogy elfogadhatatlannak és méltatlannak tartjuk a vidéki lakosság számottevő részének életkörülményeit, munkához jutási és tanulási esélyeit.

A vidékfejlesztés azonban semmiképpen nem jelent valamiféle fővárosellenességet. Az arányok megváltoztatásáról természetesen szó van, de gyors általános növekedés mellett, ami Budapest számára is biztosítja a fejlődés lehetőségeit. Ezért is szerepel a Független Kisgazdapárt elképzelései között Budapest regionális központtá, közép-európai fővárossá válása.

A munkanélküliség színvonalában, vagy az életkörülményekben nemcsak általában a főváros és a vidék, hanem a vidék egyes régiói között is nagyok lehetnek a különbségek, aminek csökkentésére törekszünk: intézmények áttelepítésével, útépítéssel és autópálya-építéssel, csatornázással és vízügyi beruházásokkal, iskolák létrehozásával.

A vidékfejlesztés - magától értetődően - egyben a mezőgazdaság és az élelmiszeripar dinamikus fejlesztését is jelenti. Az itt élőknek ugyanis ez a döntő megélhetési forrása. A mezőgazdaság azonban ma súlyos válságban van; fellendítése csak a kapcsolódó feladatok összehangolt megoldásával érhető el. A termelés növelése, a minőség javítása, az értékesítés megszervezése, a birtokviszonyok

rendezése, az agrárkutatások újraindítása, a beruházások növelése, stb. a mezőgazdaság rendbetételének önálló, de egymással össze is függő elemei.

12. Húzóágazatok

A Független Kisgazdapárt a gazdaság megszervezésében komoly szerepet szán a struktúrapolitikának. A gyors gazdasági növekedés megalapozásához hozzá tartozik, hogy tudjuk: melyek lesznek ennek a húzóágazatai? Ez felel meg egyébként - és nem a sodródás - a fejlett országok gyakorlatának is.

Az ágazati szerkezet szükséges változásait négy csoportba soroljuk:

12.1. Az arányok, arányosság helyreállítása

Először is helyre kell állítani a gazdaság objektíve ésszerű arányait, amire a hatékony működés érdekében is szükség van. Vannak ugyanis a gazdaságnak olyan arányai, amelyek a gazdaság fejlettségéből és egyéb adottságaiból - egyfajta technikai összefüggésként - adódnak.

Az arányosság helyreállítása együtt jár az infrastruktúra gyors fejlődésével (lakás, utak, hidak, vasúthálózat, ehhez kapcsolódó járművek és gördülőállomány, víz- és csatornaellátás, stb.), „elhalasztott" környezetvédelmi beruházások megvalósításával, az egészségügy és az oktatás fejlesztésével, a hadsereg korszerűsítésével, a lakossági fogyasztás bővülésével, stb., amiből az ipar, az építőanyag-ipar, a mezőgazdaság és az élelmiszeripar stb. számára meghatározott feladatok adódnak.

12.2. A feketegazdaság visszaszorítása

A második irány a feketegazdaság visszaszorítása elsősorban gazdasági eszközökkel: alacsonyabb és követhető közterhekkel, jó nyilvántartással. Ez lehetőséget adna olyan tradicionális iparágak megerősödésére, fejlődésére, amelyek az irreális gazdasági viszonyok között kerültek nehéz helyzetbe, vagy sorvadtak

el. A textil, a ruházati és a cipőipar már az utóbbiak közé tartozik, míg a dohányipar, a szeszipar, vagy az olajipar számára (de tegyük hozzá: a fogyasztók és a társadalom számára is) a feketegazdaság még „csak” komoly veszteségeket okoz.

12.3. A komparatív előnyök kihasználása

Harmadszor, jobban ki kellene használni komparatív előnyeinket : olyan adottságainkat, amelyek alapján nemcsak jó, hanem kiváló minőségű és jövedelmezően értékesíthető termékeket vagyunk képesek előállítani (mezőgazdaság, élelmiszeripar, turizmus), ami ugyancsak kijelöl kapcsolódó ipari és egyéb feladatokat. Például vegyszerek és gépek gyártását a mezőgazdaság részére.

12.4. Modernizáció

Bár valamennyi előbbi fejlesztés egyben modernizáció is, vannak olyan irányok, melyek elsősorban korszerűsítést jelentenek. A magyar kormányzat még mindig adós a 70-es évek energiaár-robbanásaira adandó válasszal: a gazdaság energiaigényessége ma is 3-4-szer akkora, mint a fejlett országokban. Energiaracionalizálási programot kell kidolgozni és végrehajtani, ami az egész gazdaságot felöleli. A célok természetesen fedhetik egymást: például az energiaracionalizálás nyilván kapcsolatban van az infrastruktúra olyannyira szükséges korszerűsítésével, így a járműállomány megújításával.

Egy másik elkerülhetetlen modernizációs feladat: az informatika fejlesztése és mindenekelőtt a hiteles nyilvántartás megteremtése az állami szerveknél.

13. Csatlakozás az Európai Unióhoz

Magyarország a történelme során hosszú ideig a fejlett Európa része volt. Az európai integrációval az ország a természetes közegébe kerül vissza, oda, ahova az elmúlt 50 évben mindig is tartozni akart. A csatlakozásra most kivételes lehetőség nyílik, amit nem szabad elszalasztani, mert az akár végleg is elveszhet. Nem járható tehát az az út, amely a gazdaság felzárkóztatása és rendbetétele után

vezetne az Unióba. Az integráció egyébként is felgyorsíthatja a gazdaság fejlődését, megújítását.

A csatlakozás mostani lehetőségéből azonban nem következik, hogy nincs szükség sokoldalú felkészülésre. Éppen ellenkezőleg: az eredményes, a valódi előnyöket biztosító belépés e nélkül elképzelhetetlen. Először is csatlakozási stratégiára van szükség, ami megfogalmazza a lehetséges és az elvárt előnyöket, a még elfogadható hátrányokat, kidolgozza a tárgyalási taktikát. A csatlakozásnak akkor van igazán értelme, ha az ország hozzájut az eddig szokásos fejlesztési segélyekhez. Mivel az integráció csak akkor tud hatékonyan működni, ha nem jelentősek a fejlettségbeli különbségek és mivel Magyarország fejlettsége az uniós átlag alig több, mint egyharmada, ez a cél - felkészült tárgyalóküldöttséggel - végül is elérhető.

A gazdaságpolitika semmiképpen nem kerülhet szembe az Unió gazdasági alapelveivel, mert ezzel ellehetetlenítheti a tárgyalásokat. Az infláció mértéke, az árfolyampolitika, a feketegazdaság súlya, az adók és járulékok kirívóan magas szintje miatt a jelenlegi gyakorlat e miatt is folytathatatlan. A harmonizációt tehát érdemi kérdésekre kell összpontosítani. A felkészülést akadályozza a rengeteg párhuzamosság, aminek kiiktatása ugyancsak halaszhatatlan feladat.

Budapest, 1998. január hó

Dr. Szabadi Béla

az FKgP országos gazdaságpolitikai kabinet elnöke

kóztatása és rendbetétele után vezetne az Unióba. Az integráció egyébként is felgyorsíthatja a gazdaság fejlődését, megújítását.

A csatlakozás mostani lehetőségéből azonban nem következik, hogy nincs szükség sokoldalú felkészülésre. Éppen ellenkezőleg: az eredményes, a valódi előnyöket biztosító belépés e nélkül elképzelhetetlen. Először is csatlakozási stratégiára van szükség, ami megfogalmazza a lehetséges és az elvárt előnyöket, a még elfogadható hátrányokat, kidolgozza a tárgyalási taktikát. A csatlakozásnak akkor van igazán értelme, ha az ország hozzájut az eddig szokásos fejlesztési segélyekhez. Mivel az integráció csak akkor tud hatékonyan működni, ha nem jelentősek a fejlettségbeli különbségek és mivel Magyarország fejlettsége az uniós átlag alig több, mint egyharmada, ez a cél – felkészült tárgyalóküldöttséggel – végül is elérhető.

A gazdaságpolitika semmiképpen nem kerülhet szembe az Unió gazdasági alapelveivel, mert ezzel ellehetetleníthetí a tárgyalásokat. Az infláció mértéke, az árfolyampolitika, a feketegazdaság súlya, az adók és járulékok kirívóan magas szintje miatt a jelenlegi gyakorlat emiatt is folytathatatlan. A harmonizációt tehát érdemi kérdésekre kell összpontosítani. A felkészülést akadályozza a rengeteg párhuzamosság, aminek kiiktatása ugyancsak halaszthatatlan feladat.

Budapest, 1998. január hó

Független Kisgazdapárt Országos Elnöksége

Megjegyzés: a kinyomtatott példányok utolsó oldala